



לקוטי תורה • פרשת ואתחנן • מאמר 2

קיצור מהדרוש ע"פ ואתחנן אל ה'

סיכום המאמר על "ואתחנן אל הוי"



האדם, "נר הוי", מגלה בלבו שלו את כוחו של הקב"ה לברוא יש מאין באמצעות תפילה, שהיא אתערותא דלתתא; אך התורה ותפילתו של משה מגיעות לגילוי עליון יותר, הבא מחסדו החופשי של הקב"ה בלבד, ואפשר לתפוס ממנו רק הבזק, כשל ברק.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית



/likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/2

הנקודה

האדם, "נר הוי", מגלה בלבו שלו את כוחו של הקב"ה לברוא יש מאין באמצעות תפילה, שהיא אתערותא דלתתא; אך התורה ותפילתו של משה מגיעות לגילוי עליון יותר, הבא מחסדו החופשי של הקב"ה בלבד, ואפשר לתפוס ממנו רק הכזק, כשל ברק.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

הטקסט הקצר הזה מתאר, סעיף אחר סעיף, את המאמר שקדם לו בלקוטי תורה על תפילתו של משה, "ואתחנן אל הוי". סעיף 1: מכיוון שהעולם הזה הוא העולם התחתון, ברא הקב"ה את האדם כ"נר הוי" כדי להאיר אותו; האדם עושה זאת בקריאת שמע ובתפילה, כשהוא מתעורר מעומק לבו ושם הוי מאיר בו. זוהי המשמעות של "ברוך אתה הוי". סעיף 2: גילוי זה בא מתוך ההבנה שהקב"ה מחדש את הבריאה בכל יום מאין ליש, "בטובו", ולא באמצעות השתלשלות; זהו עניינו של שם הוי, ואהבת הוי "בכל לבבך", בלב הפנימי והחיצוני, היא אתערותא דלתתא שממשיכה ברכה מלמעלה. סעיף 3: לימוד התורה ממשיך אתערותא דלעילא שאף אתערותא של אדם אינה מגיעה אליה — בחינת "אתה החילות"; וגם אתערותא של אדם זקוקה להתחלה כזאת. משה ביקש להמשיך בחינה זו אל תוך הארץ. סעיף 4: את הבחינה הזאת אפשר לתפוס רק כהכזק של "ראייה", כמו ברק; לכן נאמר "אראה את הארץ", וכך גם ברכות חז"ל על המצוות. כדי להגיע אליה פנה משה למידת "חנוך" של הקב"ה, אוצר מתנות חינוך.

מבנה

1	הכותרת	11
	הטקסט מציג את עצמו כסיכום המאמר על "ואתחנן אל הוי".	
2	האדם, נר הוי	21
	האדם נברא כדי להאיר את העולם התחתון; בקריאת שמע ובתפילה, כשהלב מתעורר בעומק, שם הוי מאיר בו — זהו עניינם של "ברוך אתה הוי".	
3	הבריאה מתחדשת ואהבת הוי	31
	הקב"ה מחדש את הבריאה בכל יום "בטובו", כבריאה חדשה מאין ליש, וזהו עניינו של שם הוי; מקורות רבים מסבירים את עניינו של "טוב". אהבת הוי בשני הלבבות היא אתערותא דלתתא הממשיכה ברכה מלמעלה.	
4	התורה ו"אתה החילות"	41
	לימוד התורה ממשיך אתערותא דלעילא שמאמץ אנושי אינו יכול להגיע אליה, וכל אתערותא של אדם זקוקה תחילה לאתערותא דלעילא; משה ביקש להכניס בחינה זו אל הארץ.	
5	הכזק של ראייה והפנייה אל חנוך	51
	את הבחינה הזאת מקבלים רק כהצצה, כמו ברק, כפי שניכר בבקשתו של משה "לראות" ובברכות חז"ל על המצוות; משה הגיע אליה בפנייתו ל"חנוך", אוצר מתנות חינוך.	

הוי"ה הוי"ה

שם הוי"ה מבטא את ההתהוות; כאן הוא מציין את כוחו של הקב"ה לברוא דבר חדש ממש מאין, שאדם צריך לחוש כי הוא מתגלה בלב.ו.

בריאה מאין ליש, ולא השתלשלות מאין ליש / השתלשלות

בהשתלשלות, כל מדרגה מגלה רק את מה שהיה בהעלם במדרגה שמעליה; חידוש הבריאה היומי הוא בריאה חדשה לגמרי מאין ליש, שרק טובו של הקב"ה עצמו יכול לחולל.

אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא אתערותא דלתתא / אתערותא דלעילא

יוזמה של האדם, כגון אהבה בתפילה וקיום מצוות, שממשיכה תגובה אלוקית; ולעומתה, יוזמה אלוקית שבאה בלי שנתעוררה מלמטה. כל אתערותא דלתתא זקוקה לאתערותא דלעילא שתבוא לפניה.

"אתה החילות" אתה החילות

דברי משה, הנקראים כביטוי לגילוי שהקב"ה מתחיל מעצמו, מעבר להישג ידה של כל השתדלות אנושית; לימוד התורה ממשיך גילוי זה.

ראייה ראייה

תפיסה של מה שלמעלה מן השכל, המתקבלת בהבזק כמו ברק, ולא מתוך הבנה והלבשה במחשבה; מכאן בקשת משה "אראה את הארץ", וחכמים כ"עיני העדה".

חנון; אוצר מתנות חיים חנון / אוצר מתנת חנם

המידה שממנה הקב"ה נותן בלי תלות בזכות, ושאליה אין אתערותא דלתתא מגיעה; משה פנה אליה ב"ואתחנן" כדי להמשיך את שם הוי"ה באתערותא דלעילא.

קטע 1 • 11

הכותרת

1 קיצור מהדרוש ע"פ ואתחנן אל¹ הי

תקציר המאמר על "ואתחנן אל הוי"

זהו טקסט קצר המסכם את המאמר על תחינתו של משה "ואתחנן אל הוי" (דברים ג, כג), המופיע מיד לפניו בלקוטי תורה. ארבעת חלקיו מקצרים, לפי הסדר, את ארבעת חלקיו של המאמר המלא.

קטע 2 • 21

האדם, נר הוי

2 אות א' יבאר כי להיות עולם הזה הוא עולם השפל ע"כ ברא אלקים את האדם

החלק הראשון יבאר שמכיוון שעולם הזה הוא העולם הנמוך, לכן ברא אלקים את האדם,

החלק הראשון פותח בשאלה מדוע נברא האדם. העולם הגשמי הזה הוא הנמוך שבעולמות, המקום שבו האלוקות נסתרת ביותר; לכן ברא ה' את האדם כדי להאיר בו.

שהוא נר הוי נשמת אדם² להאיר את העוה"ז ועמ"ש מענין נר הוי"ה בביאור ע"פ וירד הגבול.^{3,4}
ומ"ש ע"פ גם את העולם נתן בלבם⁵ בד"ה והיה מספר בניי [בני ישראל].^{6,7}

שהוא "נר הוי" נשמת אדם", כדי להאיר את העולם הזה. ראו גם את הדברים שנכתבו על ענין "נר הוי" בביאור על "וירד הגבול", ואת הדברים שנכתבו על "גם את העולם נתן בלבם" במאמר הפותח "והיה מספר בני ישראל".

הנשמה נקראת "נר הוי" (משלי כ, כז): נר שבאמצעותו אור שם הוי" מאיר בתוך חשכת העולם הזה. מובאים כאן שני מאמרים נוספים: הביאור על "וירד הגבול" בפרשת מסעי, העוסק ב"נר" זה, והמאמר "והיה מספר בני ישראל" בפרשת במדבר, המבאר את הפסוק "גם את העולם נתן בלבם".

והיינו ע"י ק"ש [קריאת שמע] ותפלה שיאיר שם הוי"ה בלבנו ע"י שיתפעל מקרב איש ולב⁸ עמוק וזהו ענין ברוך אתה הוי"ה כו':

וזהו באמצעות קריאת שמע ותפילה, כדי ששם הוי" יאיר בלבנו, כשהוא מתעורר "מקרב איש ולב עמוק". וזהו פירוש "ברוך אתה הוי"ה וכו'.

הנשמה מאירה באמצעות קריאת שמע ותפילה: כשאדם מתעורר מעומק לבו, שם הוי" מאיר בגלוי בלבנו. במאמר המלא מתפרשת המילה "ברוך" במשמעות של "נמשך למטה"; לכן "ברוך אתה הוי" מבטא בקשה שהוי", הנסתר, יימשך למטה ויתגלה.

קטע 3 • 31

הבריאה מתחדשת ואהבת הוי'

3 אות ב' יבאר פ' וענין הגילוי שם הוי"ה בלבו דהיינו ע"י שיבין ענין ובטובו מחדש בכל יום מע"ב [מעשה

בראשית].

סעיף ב' יבאר את פירושו ואת ענינו של גילוי שם הוי' בלבו: כלומר, על ידי שיבין את ענין "ובטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית".

סעיף ב' מסביר מה פירוש הדבר ששם הוי' מתגלה בלבו של אדם. הדבר נעשה באמצעות הכנת המילים שבכרכות השחר שלפני קריאת שמע: "בטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית" — ה' בורא את העולם מחדש בכל יום.

בריאה חדשה ממש מאין ליש. ולא דרך השתלשלות שהוא ענין גילוי ההעלם לכד. וע"ז מורה שם הוי'. [כלומר, בריאה חדשה ממש, מאין ליש, ולא בדרך של השתלשלות, שהיא רק גילוי של מה שהיה בהעלם. ועל כך מורה שם הוי'.

החידוש היומי הזה הוא בריאה חדשה ממש, מאין ליש, ולא השתלשלות שבה כל מדרגה תחתונה רק מגלה את מה שכבר היה בהעלם במדרגה שמעליה. שם הוי', שמורה על הבאה לידי מציאות, מצביע בדיוק על בריאה זו מאין ליש.

(ועיין מענין ⁹ פ' טוב בזח"א [בזהר חלק א] פ' בראשית) ¹⁰ (ד"ל ע"ב) ¹¹ ומ"ש ע"ז במא"א [במאורי אור] (אות ¹²

טי"ת סעיף ה')

(ועינינו בענין פירוש "טוב" בזוהר, חלק א', פרשת בראשית) (ל ע"ב), ובמה שנכתב על כך במאורי אור (אות ט', סעיף ה'),

כאן מתחילה שורת מקורות על המילה "טוב" שבביטוי "בטוב". הזוהר (חלק א', ל ע"ב) דורש את אותיות "טוב" ומכנה את הטי"ת, האות התשיעית, "תשיעית לכל"; בהערות קה"ת מפרשים זאת כיסוד, הספירה התשיעית. גם מאורי אור, מילון קבלי, אומר שטוב הוא היסוד של ז"א: הטי"ת היא התשיעית, הוי"ו היא תפארת והבי"ת היא מלכות.

ובפ' נח ¹³ (ד"ס ¹⁴ ע"ב) ובפ' לך ^{15, 16} (דפ"ב [דפרק ב'] ע"ב) ובפ' תרומה (קכ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ¹⁷ ע"פ והטוב

בענין עשיתי ^{18, 19}

ובפרשת נח (ס ע"ב), ובפרשת לך [לך] (פ"ב ע"ב), ובפרשת תרומה (קכ"ח ע"ב, סוף העמוד), על הפסוק "והטוב בעיניך עשיתי".

בזוהר על נח, "טוב" הוא גם הקדוש ברוך הוא וגם הצדיק, צדיק יסוד, ככתוב: "אמרו צדיק כי טוב"; בלך לך מכונה "טוב" הצדיק שמשקה ומזין את הכול. בתרומה דורש הזוהר את דברי חזקיהו "והטוב בעיניך עשיתי" כחיבור ברכת הגאולה לתפילת העמידה.

אך פִּי וּבִטְבוֹ ²⁰ עֵינַי בְּפִי תְרוּמָה (קִסִּיחַ ב') ²¹ וּבִמְיִשׁ בְּדִיָּה וְאָכַלְתָּ וּשְׁבַעְתָּ וּבִרְכַּת ^{22, 23} גְּבִי הֶזֶן כֹּי

אבל לפירוש "ובטובו" עצמו עיינו שם, בפרשת תרומה (קס"ח ע"ב), ובמה שנכתב בדרוש המתחיל "ואכלת ושבעת וברכת", בעניין "הזן" וכו',

לעניין הביטוי "בטובו" עצמו, מופנה הקורא לזוהר על תרומה (חלק ב', קס"ח ע"ב), המבאר את מילות ברכת המזון. כמו כן מופנה הקורא לדרוש "ואכלת ושבעת וברכת" בפרשת עקב, העוסק בברכה "הזן את העולם כולו בטובו".

בטובו כֹּי וְעֵינַי בְּגִמְרָא פִּיב [פרק ב'] דחגיגה (ד"יב ע"א) עֵינַי הָאֹר כִּי טוֹב ^{24, 25} וּבִזְחִיב [ובזהר חלק ב']

פקודי ²⁶ (דף ר"כ ע"ב) וּבִפִּי הֶרְמִיז [הרב משה זכות] שם ²⁷ וְעִמְיִשׁ בְּעֵנִין הַטּוֹב

"בטובו" וכו'. ועיינו בגמרא, פרק ב' של חגיגה (י"ב ע"א), על הפסוק "האור כי טוב", ובזהר, חלק ב', פקודי (דף ר"כ ע"ב), ובפירוש הרמ"ז שם. ועיינו במה שנכתב בעניין "הטוב",

בהמשך מובאים מקורות נוספים על הטוב הגנוז. הגמרא בחגיגה (י"ב ע"א) מלמדת שהאור שנברא ביום הראשון, שעליו נאמר "וירא אלקים את האור כי טוב", נגנז לצדיקים לעתיד לבוא. הזוהר על פקודי (חלק ב', ר"כ ע"ב) מוסיף שאף שהאור גנוז, בני האדם בעולם הזה מתקיימים בזכותו; והרמ"ז, רבי משה זכות, מפרש שם שניצוץ ממנו מאיר ומתלבש במדות העליונות.

כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמִיךָ בְּתִיא [בתורה אור] פִּי בְּשֵׁלַח בְּדִיָּה אֲשִׁירָה ²⁸ לַהוִיָּה ²⁹ וְזֶהוּ וְאַהֲבַת אֶת הוִיָּה ³⁰ שִׁיחִיהָ

שורה כך בבחינת גילוי.

"כי לא כלו רחמיך", בתורה אור, פרשת בשלח, בדרוש המתחיל "אשירה להוי". וזהו [פירוש] "ואהבת את הוי": שהוי ישרה כך בגילוי.

המקור האחרון הוא הדרוש בתורה אור "אשירה להוי", העוסק במילים "הטוב כי לא כלו רחמיך", מתוך ברכת ההודאה שבתפילת העמידה. על יסוד זה מפרש הטקסט את "ואהבת את הוי" (דברים ו', ה') כהשתוקקות לכך שהוי, הכוח הבורא יש מאין, ישרה באדם בגלוי.

והיינו בכל לבבך תוך שני לבבות פנימיות וחיצוניות. ועיי אעדלית [אתערותא דלתתא] זו נמשך אתעדלית

[אתערותא דלעילא] להיות ברכה והמשכה בגילוי ועמ"ש בד"ה הוי"ה לי בעוזרי: ³¹

כלומר, "בכל לבבך" — בתוך שני לבבות, פנימיות וחיצוניות. ועל ידי אתערותא דלתתא זו נמשכת אתערותא דלעילא, כדי שתהיה ברכה והמשכה בגילוי. ועיינו במה שנכתב בדרוש המתחיל "הוי" לי בעוזרי".

"בכל לבבך" נדרש כשני לבבות, פנימי וחיצוני: בדרוש השלם מוסבר שהלב הפנימי מתעורר על ידי עצמותו יתברך, ואילו אהבת הלב החיצוני מתפשטת כדי להכניע את סטרא אחרא ולהפוך חושך לאור. אהבה זו היא אתערותא דלתתא, יוזמה מצד האדם, והיא ממשיכה אתערותא דלעילא, כדי שברכת ה' תרד ותתגלה.

קטע 4 • 41

התורה ו"אתה החילות"

4 אות ג' יבאר. אך ותלמוד תורה כנגד כולם³² שהוא רק המשכה מאתעדל"ע [מתערותא דלעילא] מבחינה

שאינ אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכולה להשיגה וזהו אתה החילות³³

סעיף ג' יבאר. אך "ותלמוד תורה כנגד כולם" — משום שהיא רק המשכה מאתערותא דלעילא, מבחינה שאתערותא דלתתא אינה יכולה להגיע אליה; וזהו [פירוש] "אתה החילות".

סעיף ג' נפתח במשנה האומרת ש"ותלמוד תורה כנגד כולם" (פאה א, א). לימוד התורה ממשיך אתערותא דלעילא — יוזמה אלוקית — מבחינה ששום אתערותא דלתתא, שום יוזמה אנושית, אינה יכולה להגיע אליה. זהו שאמר משה: "אתה החילות" — ההתחלה באה מה לבדו.

וגם כדי להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] צריך להיות תחלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כמ"ש ע"פ אלה

מסעי³⁴ בענין ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם. וע"ז ביקש משה אעברה נא ואראה להמשיך בה בחינת אתה החילות:^{35,36}

וגם כדי שתהיה אתערותא דלתתא, צריכה להיות תחילה אתערותא דלעילא, כמו שכתוב על "אלה מסעיי", בענין "ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם". ועל כך ביקש משה: "אעברה נא ואראה" — להמשיך בה [בארץ] את בחינת "אתה החילות".

גם האתערותא דלתתא שהאדם יזום זקוקה תחילה לאתערותא דלעילא, כדי שתוכל להתאפשר, כפי שמוסבר במאמר על "אלה מסעיי". לכן ביקש משה לעבור ול"ראות", כדי להמשיך את הבחינה של "אתה החילות" אל הארץ. במאמר השלם, הארץ היא "הארץ" העליונה — כנסת ישראל.

קטע 5 • 51

הבזק של ראייה והפנייה אל חנוך

5 אות ד' יבאר שהמשכה מבחינה זו אינו נתפס בגילוי והתלבשות המחשבה כ"א הארה בעלמא כענין

מ"ש ויצא כברק חצו³⁷ (בזכריה ס"י ט' י"ד) (וע' מזה בת"ז [בתיקוני זוהר])

סעיף 4 יסביר שהמשכה מבחינה זו אינה נתפסת בגילוי וכהתלבשות במחשבה, אלא כהבזק בלבד, בדומה לנאמר: "חצו יצא כְּבָרֶק" (זכריה, פרק 9, [פסוק 14]) (וראו על כך בתיקוני זוהר).

סעיף 4 מסביר שהמשכה מבחינה זו של "החילות" אינה יכולה להיתפס בשכל; היא אינה נעשית להבנה המתלבשת במחשבה, אלא נותרת כהבזק חולף. הטקסט משווה זאת ל"חצו יצא כְּבָרֶק" (זכריה 9:14): הבזק שמאיר הכול לרגע ונעלם.

(תקון למ"ד דע"ז [דעבודה זרה] ע"ב) בענין שבמתן תורה היו קולות וברקים^{38,39} ועיין באג"ה [באגרת הקודש] סס"י [סוף סימן] ט"ו⁴⁰ דעת העליון כו' שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו⁴¹ כו' וע' במא"א [במאורי אור] אות ב' סל"ד.⁴²

(תיקון 30, [דף] 277), בעניין הקולות והברקים שהיו במתן תורה. וראו באגרת הקודש, בסוף סימן 15: "הדעת העליון" וכו', "שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו" וכו'. וראו במאורי אור, אות ב"ת, סעיף 34.

המקורות מבארים את הדימוי. תיקוני זוהר (תיקון 30) קושר את "הקולות והברקים" שבמתן תורה לפסוק הזה; אגרת הקודש (בסוף סימן 15) מתארת את הדעת העליון, התפיסה הראשונה של עומק הרעיון, כ"נקודה וכברק המבריק על שכלו"; ומאורי אור (אות ב"ת, 34) מציין ש"ברק" הוא כינוי ליסוד.

וזהו ואראה את הארץ⁴³ וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] וה' עליהם יראה. עיניך יונים⁴⁴. ועד"ז חכמים שהם עיני העדה^{45,46} תקנו ברכת המצות.

וזהו [פירוש] "וארא את הארץ", וכפי שכתוב שם: "וה' עליהם יראה". "עיניך יונים". וכדומה לכך, החכמים, שהם "עיני העדה", תיקנו את ברכות המצוות.

לכן ביקש משה "לראות" את הארץ: מדרגה כזאת מתקבלת רק באמצעות ראייה, כהצצה ישירה שמעבר להבנה, בדומה לנאמר באותו פסוק: "וה' עליהם יראה", וכן בפסוק "עיניך יונים". באותו אופן, החכמים, המכונים "עיני העדה", תיקנו את הברכות שלפני המצוות, כדי להמשיך את ההבזק הזה מלמעלה לפני עשיית המצווה.

ועמ"ש ע"פ צאינה וראינה כו' בעטרה⁴⁷ כו' וכדי להמשיך בחינה זו הקדים משה ואמר ואתחנן אל הוי"ה⁴⁸ להמשיך מבחינת חנון שהוא אוצר מתנ חנם שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגיע שם משם המשיך בחי' הוי"ה שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]:

וראו מה שכתוב על הפסוק "צאינה וראינה" וכו', "בעטרה" וכו'. וכדי להמשיך בחינה זו הקדים משה ואמר: "ואתחנן אל הוי"ה" — להמשיך מבחינת "חנון", שהיא אוצר המתנות חנם, שאליו אין אתערותא דלתתא מגיעה; משם המשיך את בחינת הוי", שהיא אתערותא דלעילא.

לאחר הפניה למאמר על "צאינה וראינה", הטקסט מסביר את המילה שבה פתח משה: "ואתחנן" קשורה ל"חנון" — אוצר המתנות חנם, ששום התערורות אנושית אינה מגיעה אליו. משם המשיך משה את בחינת הוי"ה בתור אתערותא דלעילא.

בעבודה

בקריאת שמע ובתפילה על האדם להתבונן בכך שהקב"ה מחדש בכל יום את העולם מאין ליש, עד שלבו מתעורר מעומקו, ושם הוי' שורה בו בגלוי, הן בלב הפנימי הן בלב החיצוני; אתערותא דלתתא זו ממשיכה ברכה מלמעלה. מעבר למה שהוא יכול להגיע אליו בכוחות עצמו, לימוד התורה והברכות שלפני קיום המצוות ממשיכים אתערותא דלעילא, הבאה במתנה.

שאלות לשיחה

1. מדוע חשוב, כדי ששם הוי' יתגלה בלב, שהבריאה מתחדשת בכל יום מאין ליש ולא מתפתחת מתוך מה שכבר היה בעולם?
2. כיצד לימוד התורה יכול להמשיך בחינה שאליה שום אתערותא דלתתא אינה יכולה להגיע, כאשר הלימוד עצמו הוא מעשה אנושי?
3. אם גם אתערותא דלתתא זקוקה לאתערותא דלעילא שתבוא לפניה, איזה מקום נותר להשתדלות האדם?
4. מדוע הגילוי העליון ביותר מתקבל כ"ראייה", כהבזק דמוי ברק, ולא כהבנה, וכיצד הדבר מסביר את בקשתו של משה "לראות" את הארץ?
5. מה מלמדת פנייתו של משה ל"חנן", אוצר מתנות חינם, על בקשת דבר שהוא מעבר לזכותו של האדם?

הערות

פסוקה 1

1 ואתחנן אל ה'

"ואתחנן אל הוי' בעת ההיא לאמר". בקשתו של משה שירשה להיכנס לארץ ישראל פותחת את פרשת ואתחנן, וממנה נגזר שמו של המאמר.

Deuteronomy 3:23 דברים ג'כ"ג

וְאַתְּחַנֵּן אֶל־ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר:

And I besought the L-RD at that time, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

2 נר הוי' נשמת אדם

"נר ה' נשמת אדם, חופש כל חדרי בטן". הטקסט מפרש זאת כתכליתו של האדם: הנשמה היא נר שנאמצעותו אור הוי' מאיר בעולם הזה.

Proverbs 20:27 משלי כ'כ"ז

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׁ כָּל־חֲדָרֵי־בֶטֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 בביאור ע"פ וירד הגבול

הביאור עוקב אחר ירידתם מלמעלה של שנים עשר ה"גבולים" אל מלכות ואל העולמות התחתונים, וקורא את ים כנרת כאהבה "מתוקה ככינור". בהמשך הוא מפרש כינור ככ"ו (עשרים ושש, הגימטריה של הוי') ונר, ומכנה את הנשמה נר, כמו בפסוק "נר הוי' נשמת אדם".

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' מסעי צד, ב.

4 וירד הגבול

הפסוק מתאר את הגבול המזרחי של ארץ ישראל: "וירד הגבול ... אל כתף ים כנרת קדמה". מילותיו פותחות את הביאור בפרשת מסעי שהטקסט מביא כמקור ל"נר ה'".

Numbers 34:11 במדבר ל"ד:יא

וְיֵרֵד הַגָּבֹל מִשְׁפָּם הַרְבֵּלָה מִקְדָּם לְעֵין וְיֵרֵד הַגָּבֹל וּמָחָה עַל־כַּתֵּף יָם־כְּנָרֶת קִדְמָה:

and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5

"את הכל עשה יפה בעתו, גם את העולם נתן בלבם". הטקסט מביא את המאמר בפרשת במדבר המבאר את הפסוק הזה.

Ecclesiastes 3:11 קהלת ג'י"א

אֶת־הַכֹּל עָשָׂה יָפָה בְּעֵתוֹ גַּם אֶת־הָעֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא־יִמָּצֵא הָאָדָם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עָשָׂה הָאֱלֹקִים מֵרֵאשִׁית וְעַד־סוֹף:

He hath made every thing beautiful in its time; also He hath set the world in their heart, yet so that man cannot find out the work that G-d hath done from the beginning even to the end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 בד"ה והיה מספר בניי

המאמר פותח ברעיון שהאדם הוא עולם קטן: כשם שבעולם יש ארבעה יסודות, כך יש ארבעה יסודות בנפש האדם. הוא מפרש את "גם את העולם נתן בלבם" כך שכל העולם תלוי באדם, שכן כאשר הוא מזכר את ארבעת היסודות שבו, הוא מזכר את העולם כולו.

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר.

7 והיה מספר בניי

"והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר". אלו הן מילות הפתיחה של המאמר בפרשת במדבר שהטקסט מביא.

Hosea 2:1 הושע ב'א'

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה כְּמִקּוֹם אֲשֶׁר־יֵאָמֵר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי־אֱלֹהִי:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הפסוק מדבר על "חדרי בטן ולב עמוק". הטקסט משתמש בביטוי לתיאור רגש העולה ממעמקי הלב, וכך הוי' בא להאיר שם.

Psalms 64:7 תהילים ס"ד:ז

יִחְפְּשׁוּ־עוֹלֹת תִּמְנֶנּוּ חֶפֶשׁ מְחַפֵּשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֲמָק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

9 ועיין מענין טוב

הערת קה"ת מפנה את הקורא לאור התורה של הצמח צדק על פרשת Va'eschanan, בעניין "טוב".

הערת קה"ת

ראה אורח"ת פ' ואתחנן ע' שנט.

10 פי טוב בזח"א פ' בראשית

על הפסוק "וירא אלקים את האור כי טוב" דורש הזוהר את אותיות המילה "טוב": הטיית היא "תשיעאה לכולא", ושלוש אותיות "טוב" נכללות ב"צדיקו של עולם", כפי שנאמר: "אמר צדיק כי טוב". זהו המקור הראשון בטקסט למשמעות המילה "טוב".

Zohar, Bereshit 30:319-32:330 ספר הזוהר, בראשית ל"שי"ט-ל"ב:ש"ל

AND GOD SAW THE LIGHT THAT IT WAS GOOD. We have learnt that every dream which contains the term tob (good) presages peace above and below, provided the letters are seen in their proper order... 1Here follow some lines on the inner significance of the letters of the word tob, viz. teth, representing the ninth grade (from the end, i.e. Wisdom) vau, the heavens, and beth, the two worlds

11 בזח"א פי בראשית ד"ל ע"ב

הצמח צדק מסכם שם את דברי הוזהר: "פירוש טוב: הטיית היא יסוד, שהוא התשיעי מלמעלה למטה, והוא מאיר מבינה".

הערת קה"ת

"פי טוב הטיית הוא יסוד שהוא התשיעי מלמעלה למטה והוא מאיר מהבינה". — אוה"ת נ"ך כרך א ע' קג.

12 במאז"א אות ט' סעיף ה'

כפי שמוכח בהערת קה"ת, הערך אומר: "טוב נקרא יסוד של ז"א, כי הטיית היא התשיעית, הווי"ו היא סוד התפארת, והבי"ת סוד המלכות".

הערת קה"ת

"טוב נקרא יסוד ז"א כי ט' היא התשיעית ו' סוד הת"ת ובית סוד המל" — אוה"ת נ"ך כרך א ע' קג. וכ"ה באוה"ת פ' בא ע' שצג.

13 ובפ' נח

על הפסוק "טוב איש חונן ומלוה" אומר הוזהר ש"טוב" הוא הקדוש ברוך הוא, הנקרא טוב, ולחלופין הצדיק, כפי שנאמר: "אמרו צדיק כי טוב". בטקסט מצוין דף ס ע"ב, ואילו בהערת קה"ת מצוין דף ס ע"א.

Zohar, Noach 1:12-4:23 ספר הוזהר, נח א':י"ב-ד':כ"ג

14 ובפ' נח ד"ס ע"א

שם מביא הצמח צדק את דברי הוזהר האלה: "טוב האיש — זה הקדוש ברוך הוא, שנקרא טוב... לחלופין, טוב האיש — זה הצדיק, כמו שכתוב: 'אמרו צדיק כי טוב'".

הערת קה"ת

טוב איש דא הקב"ה דאקרי טוב . . ד"א טוב איש דא צדיק דכתיב אמרו צדיק כי טוב. — אוה"ת נ"ך כרך א ע' קג.

15 ובפ' לך דפ"ב ע"ב

הצמח צדק מעיר שם על הוזהר הזה: "משתמע גם ש'טוב' פירושו המשכה של הפנימיות".

הערת קה"ת

"משמע ג"כ דטוב היינו המשכה פנימיות" — אוה"ת נ"ך כרך א ע' קד.

16 ובפ' לך

הוזהר מדבר על העמוד השביעי שעליו העולם עומד — הצדיק, המשכה ומפרנס את הכול — ומחיל עליו את הפסוק "אמרו צדיק כי טוב". בהערת קה"ת מובאים דברי הצמח צדק: גם מכאן משתמע ש"טוב" פירושו המשכה של הפנימיות.

Zohar, Lech Lecha 13:128-15:140 ספר הוזהר, לך לך י"ג:קכ"ח-ט"ו:ק"מ

17 ובפ' תרומה קכ"ח סע"ב

שם מביא הצמח צדק את הקטע הזה מתרומה, בעניין חיבור גאולה לתפילה, ומסביר אותו "על דרך משל, כשהטיפה עדיין לא נמשכה החוצה".

הערת קה"ת

"וכ"מ פ' תרומה . . דסמך גאולה לתפילה . . היינו עד"מ כשהטפה לא נמשכה עדיין לחוץ". — אוה"ת נ"ך כרך א ע' קד.

18

תפילתו של חזקיהו בעת מחלתו: "זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי" (הפסוק מופיע מילה במילה גם בישעיהו

לח, ג, הפסוק שמצטט הוזהר). הוזהר בפרשת תרומה דורש את הדברים האלה, והטקסט מביא את הקטע הזה כמקור למשמעות המילה "טוב".

II Kings 20:3 מלכים ב' כ':ג

אָנָּה ה' זָכַרְנָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֵמֶת וּבְלֵבָב שְׁלֵם וְהִטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וַיִּבֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל:

Remember now, O L-RD, I beseech Thee, how I have walked' before Thee in truth and with a whole heart, and have done .that which is good in Thy sight.' And Hezekiah wept sore

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 והטוב בעיניך עשיתי

כאשר ישראל בתפילתם מחברים את ברכת הגאולה לתפילת העמידה, יוצא כרוז שהם עשו "טוב" לפני הקדוש ברוך הוא, וזהו סוד הפסוק "והטוב בעיניך עשיתי". באותו רגע מתעורר הצדיק להתחבר במקום הראוי לו, וכל האיברים מתחברים זה לזה.

Zohar, Terumah 6:38-7:45 ספר הוזהר, תרומה ו':ל"ח-ד':מ"ה
and a herald rises in the Heavenly courts and proclaims: "Blessed are ye, holy people, for that ye perform (make) good (tob)1Here a synonym for the Sefirah, Yesod or Zaddik. before the face of the Holy One, blessed be He!" This is the inner significance of the words, "I have done what is good in thine eyes" (Isa. 38, 3): namely, that King Hezekiah connected by his devotions "Redemption" with "Prayer". For when the praying people have reached the words "praises to the ... supreme G-d" (in the last hymn before

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

20 פי ובטובו

בהסבר ברכת המזון מציין הוזהר שאנו אומרים "בטובו" ולא "מטובו": "בטובו" הוא הצד הימני העליון. הוא נקרא "טוב" כאשר הוא כולל הכול בתוכו ועדיין אינו מתפשט כלפי מטה, ו"חסד" כאשר הוא יורד ומשפיע הן לצדיקים והן לרשעים.

Zohar, Terumah 79:771-781 ספר הוזהר, תרומה ע"ט:תשע"א-תשפ"א

21 בפ' תרומה קס"ח ב'

נוסח הוזהר הזה על "בטובו" מועתק שם.

הערת קה"ת

הלשון נעתק ביהל אור ע' פט. וראה גם אוה"ת פ' תצוה ע' א'תשסג. פ' מסעי-במדבר כרך ז ע' א'תתקעט.

22 בד"ה ואכלת ושבעת וברכת

בדרוש ההוא מוסבר שהברכה "הו... בטובו" מנוסחת כולה בגוף שלישי, מפני שהיא נמשכת ממדרגה גבוהה מאוד, אור אין סוף הסובב כל עלמין. בעמוד שמצוין בהערה נאמר ש"ושבעת" פירושו המשכת הרצון העליון, ככתוב: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון".

הערת קה"ת

לקמן פ' עקב טו, ב.

23 ואכלת ושבעת וברכת

"ואכלת ושבעת וברכת את הוי" אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך" — זהו המקור למצוות ברכת המזון. מילות הפתיחה של הפסוק הן שם המאמר בלקוטי תורה המצוטט כאן.

Deuteronomy 8:10 דברים ח':י

וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ:

And thou shalt eat and be satisfied, and bless the L-RD thy G-d for the good land which He hath given thee

30 ואהבת את הוי"ה

"ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". הטקסט מפרש זאת כהשתוקקות לכך שהוי"ה ישרה באדם בגלוי, ואת "בכל לבבך" — כלב הפנימי והלב החיצוני כאחד.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 הוי"ה לי בעוזרי

"הוי"ה לי בעוזרי". אלה מילות הפתיחה של המאמר שהטקסט מפנה אליו בסוף סעיף זה, העוסק בכך שאתערותא דלתתא ממשיכה אתערותא דלעילא.

Psalms 118:7 תהילים קי"ח:ז'

ה' לִי בְעֹזְרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשֹׁנְאֵי:

The L-RD is for me as my helper; And I shall gaze upon
them that hate me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 4

32 ותלמוד תורה כנגד כולם

המשנה מונה מעשים שאדם נהנה מפירותיהם בעולם הזה, ואילו הקרן קיימת לו לעולם הבא, ומסיימת: "ותלמוד תורה כנגד כולם". הטקסט מסביר מדוע: התורה ממשיכה אתערותא דלעילא, שאליה אין אתערותא דלתתא יכולה להגיע.

Mishnah Peah 1:1 משנה פאה א':א'

אֵלּוּ דְּכָרִים שְׁאִין לָהֶם שְׁעוֹר. הַפָּאָה, וְהַפְּכוּרִים, וְהָרְאִיוֹן, וְגַמְלִית וְחֶסֶדִים, וְתִלְמוּד תּוֹרָה. אֵלּוּ דְּכָרִים שְׁאֵדָם אוֹכֵל פְּרוּתֵיהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֵּרן לְקִיָּמָה לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא. כְּבוֹד אָב וָאֵם, וְגַמְלִית חֶסֶדִים, וְהַבָּאָה שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לְחֶבְרֹ, וְתִלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כָּלָם:

These are the things that have no definite quantity: The corners [of the field]. First-fruits; [The offerings brought] on appearing [at the Temple on the three pilgrimage festivals]. The performance of righteous deeds; And the study of the torah. The following are the things for which a man enjoys the fruits in this world while the principal remains for him in the world to come: Honoring one's father and mother; The performance of righteous deeds; And the making of peace ... between a person and his friend; And the study of

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

33 אתה החילות

"אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה". הטקסט מפרש את המילים "אתה החילות" כמדרגה שבה ה' מתחיל ביוזמתו, אתערותא דלעילא שאין לפניה אתערותא דלתתא.

Deuteronomy 3:24 דברים ג':כ"ד

אֲדִינִי ה' אֱתָהּ הַחִלּוֹת לְהַרְאוֹת אֶת-עַבְדְּךָ אֶת-גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת-יָרֶךְ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מֵיָּאֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ וּכְגִבּוּרְתְּךָ:

O L-rd GOD, Thou hast begun to show Thy servant Thy' greatness, and Thy strong hand; for what god is there in

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 האור שה' ברא ביום הראשון נגנו לצדיקים לעתיד לבוא, כפי שנאמר: "וירא אלקים את האור כי טוב", ו"טוב" אינו אלא הצדיקים. הטקסט מביא זאת בין המקורות שלו לעניין משמעות המילה "טוב".

Chagigah 12a:10 חגיגה י"ב א:י'

וְלָמִי גִנּוּ — לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, שְׁנָאֵמַר: "וִירָא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב", וְאִין "טוֹב" אֶלָּא צַדִּיק, שְׁנָאֵמַר: "אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

25 האור כי טוב

"וירא ה' את האור כי טוב, ויבדל ה' בין האור ובין החושך". התלמוד והזוהר המובאים כאן מפרשים שהאור הטוב הזה הוא האור שנגנו לצדיקים.

Genesis 1:4 בראשית א':ד'

וִירָא אֱלֹקִים אֶת-הָאֹר כִּי-טוֹב וַיִּבְדֵּל אֱלֹקִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

And G-d saw the light, that it was good; and G-d divided the
light from the darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 ובזח"ב פקודי

הזוהר מזהה את האור הגנו לצדיקים, "האור כי טוב", עם "רב טובך" שגנו ה', ואומר שה' עשה באור הגנו הזה את מעשה העולם. אף שהוא גנו, בני האדם בעולם הזה מתקיימים באמצעותו.

Zohar, Pekudei 2:3-4:12 ספר זוהר, פקודי ב:ג-ד:י"ב

27 ובזח"ב פקודי דף ר"כ ע"ב ובפ"י הרמ"ז שם

גם שם מצטט אדמו"ר הזקן את דברי הרמ"ז על פקודי (220b) בעניין המדרגה הנשגבת המכונה האור הגנו, שעליה נאמר "מה רב טובך"; והוא מסביר שמדרגה זו נמשכת ומתגלה במלכות דאצילות בשמיני עצרת.

הערת קה"ת

נוכר גם לקמן ברכה צד, ד. ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' שגח דמפרש דאע"ג שהוא גנו עכ"ז ביה קיימין ב"ג בעלמא. ובפ"י הרמ"ז שם שהארה ממנו מאיר ומתלבש בתוך המדות עליונות ע"ש. וראה גם באוה"ת בראשית כרך ג תצח, א. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרעט.

28 בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה לה'

שם כותב הצמח צדק: "הכוונה היא שזה המקור לשלוש עשרה מדות הרחמים, ככתוב: 'הטוב כי לא כלו רחמיך'".

הערת קה"ת

"פ"י שזהו מקור ליג"מ הרחמים כמאמר הטוב כי לא כלו רחמיך". — אוה"ת גי' ע' תקנט. וראה ביהל אור ע' צו בפ"י הטוב כי לא כלו רחמיך.

29 אשירה להוי"ה

שירת הים פותחת במילים: "אשירה להוי"ה כי גאה גאה". מילים אלה פותחות את המאמר בתורה אור על פרשת בשלח, שהטקסט מביא כמקור לביטוי "הטוב כי לא כלו רחמיך".

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א'

אָז יִשְׁרִי-מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְהַבְיָהּ וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר אֲשִׁירָה לְהַבְיָהּ כִּי-גָאָה גָאָה סוֹס וָרֹכֶב וְרָמָה בָּיָם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

וּבְרָקִים וְגוֹמֵר, וְעַל־יְהוָה אֲתָמֶר (שם כ יח) וְכָל הָעַם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת, אֶת דָּא שְׂכִינְתָּא תַתָּא, דְּהוּת סְלָא בְּכָל קָלָא וְקָלָא מְאִינוּן שְׁבַע קָלִין. וְאִיְהִי הָיוּ בַת קוֹל דְּכָל חַד וְחַד, קוֹל דְּבָרִים אֲתָם שְׁמָעִים (דברים ד יב), דָּא קָלָא עֲלָא כְּלִילָא מִתַּלְתָּ קָלִין עֲלָיו, דְּאִינוּן תַּלְתָּ סְפִירָן עֲלָיו, וְעַל אִימָא עֲלָא אֲתָמֶר (שם) וְתַמוּנָה אִינְכֶם רֹאִים זֻלְתִּי ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

39 קולות וברקים

"ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר, ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר". זהו מתן תורה שאליו מתייחס הקטע מתיקוני הזהר.

Exodus 19:16 שמות י"ט:ט"ז

וְיִהְיֶה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהֵיטֵב הַבֹּקֶר וְיִהְיֶה קוֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל־הַהָר וְקָל שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד וַיִּחְרָד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה:

And it came to pass on the third day, when it was morning, that there were thunders and lightnings and a thick cloud upon the mount, and the voice of a horn exceeding loud; and all the people that were in the camp trembled.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ועיין באג"ה סס"י ט"ו

אוסף של פירושים ומקורות על התנאי; ההערה מפנה את הקורא לשם לקטע מאגירת הקודש על הדעת העליון שהטקסט מצטט.

הערת קה"ת

וראה בליקוט פירושים ומ"מ — היטריק שם.

41 דעת העליון כו' שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו

בסוף אגרת זו מבחין אדמו"ר הזקן בין דעת תחתון, המתפשטת במדות, לבין דעת עליון — ההתקשרות למקור השכל, המשיגה את עומק הרעיון, "שהוא כנקודה וכברק המבריק על שכלו", בטרם הוא מתפשט להבנה. הטקסט מביא זאת כדוגמה להשגה שבאה כברק.

Tanya, Iggeres HaKodesh 15:34 תניא, אגרת הקדש ט"ו:ל"ד

וְיֵשׁ בְּחִינַת דַּעַת הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּקַשְׁרוֹת וְחִיבוּר מְקוֹר הַשִּׁכְל הַמְּשִׁיג עוֹמֵק הַמּוֹשָׁג, שֶׁהוּא כְּנֻקְדָּה וְכִבְרָק הַמְּבִרֵק עַל שְׁכָלוֹ, שִׁיתְּפֹשֵׁט לַמִּשָּׁה וְיִבֵּא עוֹמֵק הַמּוֹשָׁג לִידֵי הַכֹּהֵן, בְּהִרְכֻּבַת הַפִּיאֹר בְּאוֹרֵךְ וְרוֹחֵב, שֶׁהִיא בְּחִינַת בִּינָה, הַנִּקְרָאת "רְחוּבֹת הַנֶּהָר", כְּמוֹ שִׁיתְּבָאָר בְּמִקְוָמוֹ:

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

42 וע' במאו"א אות ב' סל"ד

כפי שמובא בהערות קה"ת, בערך כתוב: "ברק נקרא יסוד, והסימן הוא י'הצו יצא כְּבָרָק: הוא נורה כחץ, ומצדו יוצאים ברקים".

הערות קה"ת

"ברק נק' יסוד וס"י ויצא כברק חצו יורה כחץ ומצדו ברקים" — הלשון נעתק באוה"ת פי' שלח ע' תריב. ובאוה"ת בראשית כרך ד תתכח, ב "ואפ"ל שזהו ענין גילוי פנימיות יסוד אבא". וראה גם באוה"ת בראשית כרך ו תתרמד, א.

43 ואראה את הארץ

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן". משה מבקש "לראות", והטקסט מסביר שמדרגה זו אפשר לקבל רק באמצעות ראייה, ולא באמצעות הבנה.

Deuteronomy 3:25 דברים ג:כ"ה

אֶעְבְּרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הֵהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְכֵנּוּ:

heaven or on earth, that can do according to Thy works, and according to Thy mighty acts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 אלה מסעי

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים". מילות הפתיחה מצינות את המאמר שהטקסט מצטט.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א'

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35

"ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי הוי"י". הטקסט מצטט את המאמר על פסוק זה כדי לבסס את העיקרון שאתערותא דלתתא צריכה לבוא לאחר אתערותא דלעילא.

Numbers 33:2 במדבר ל"ג:ב'

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the L-RD; and these are their stages at their goings forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". לפי הטקסט, משה ביקש להמשיך את מדרגת "אתה החילות" אל תוך הארץ.

Deuteronomy 3:25 דברים ג:כ"ה

אֶעְבְּרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הֵהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְכֵנּוּ:

Let me go over, I pray Thee, and see the good land that is beyond the Jordan, that goodly hill-country, and Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

37

"והוי' נראה עליהם, ויצא כברק חצו". הטקסט משתמש בדימוי הברק כדי לתאר גילוי שמבריק ונעלם, ובמילים הראשונות של הפסוק, "והוי' נראה", כדי לציין את מדרגת הראייה.

Zechariah 9:14 זכריה ט:י"ד

וְה' עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיֵצֵא כְּבָרָק חֲצוֹ וְאֲדֹנָי ה' בְּשׁוֹפָר יִתְקַע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן:

And the L-RD shall be seen over them, And His arrow shall go forth as the lightning; And the L-rd GOD will blow the horn, And will go with whirlwinds of the south

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 קולות וברקים

בתיקון נאמר שבמתן תורה ירד ה' עם "קולות וברקים", ושהברקים באים מצד הצדיק (יסוד), שעליו נאמר "ויצא כברק חצו". זהו הקטע שהטקסט מפנה אליו בתיקון ל'.

Tikkunei Zohar 74b:3 תקוני הזהר ע"ד ב:ג'

וכד נְחֻמַּת לְגַבִּיּוּהוּ נְחֻמַּת לְמַפְרָק לֹוֹן בְּכַמָּה קָלִין וּבְרָקִין, הָדָא הוּא דְּכְתִיב (שמות יט טז) וְיִהְיֶה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהֵיטֵב הַבֹּקֶר וְיִהְיֶה קוֹלֹת

— מדרגת מתנת חנים ששום התעוררות אנושית אינה יכולה להגיע אליה.

Deuteronomy 3:23 דברים ג':כ"ג

וְאַתְּחַנֵּן אֶל־יְהוָה בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר:

:And I besought the L-RD at that time, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Let me go over, I pray Thee, and see the good land that is
'beyond the Jordan, that goodly hill-country, and Lebanon
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 הערת קה"ת מפנה ל: Song of Songs 3:11-4:1 למילים האלה.

Song of Songs 3:11-4:1 שיר השירים ג':י"א-ד':א

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ: הִנֵּה יָפָה רַעְיָתִי הִנֵּה יָפָה עֵינֶיהָ יוֹנִים מִבְּעַד
לְצִמְתָּהּ שְׁעָרָהּ בְּעֶדְר הָעֵזִים שְׂגָלָשׁוּ מִהֵרָ גִלְעָד:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart. Behold, thou art fair, my love; be-
hold, thou art fair; Thine eyes are as doves behind thy veil;
Thy hair is as a flock of goats, that trail down from mount
Gilead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 חכמים שהם עיני העדה

בהערת קה"ת נאמר שמקור הביטוי צוין למעלה, במאמר המלא על
"ואתחנן". שם מסביר אדמו"ר הזקן שהחכמים תיקנו את הברכה לפני
המצווה כדי שאתערותא דלעילא תקדים ותאפשר למצווה, שהיא אתערותא
דלתתא, להמשיך אתערותא דלעילא.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ב, ד.

46 עיני העדה

הפסוק מדבר על שגגה שנעשתה "מעיני העדה". הטקסט משתמש בביטוי
הזה ביחס לחכמים, הרואים עבור העם ומדריכים אותו.

Numbers 15:24 במדבר ט"ו:כ"ד

וְהָיָה אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וַעֲשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּר־בֶּן־בָּקָר אֶחָד
לְעֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כְּמִשְׁפֹּט וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחֹטֶת:

then it shall be, if it be done in error by the congregation, it
being hid from their eyes, that all the congregation shall of-
fer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet
savour unto the L-RD—with the meal-offering thereof, and
the drink-offering thereof, according to the ordinance—and
one he-goat for a sin-offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 צאינה וראינה כוי בעטרה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו ביום
חתונתו". הטקסט מפנה למאמר על פסוק זה, שבו עצמו נקראות בנות ציון
"לראות".

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':י"א

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ואתחנן אל הוי"ה

"ואתחנן אל הוי"ה בעת ההיא לאמורי". הטקסט קושר את "ואתחנן" ל"חננו"



על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Torah Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק